

VEEKIJKER

Van telefoontje tot uitslag

Belt u weleens met de Veekijker van GD? Dan bent u niet de enige. Jaarlijks bellen ruim 1.500 dierenartsen, voorlichters en veehouders ons met een vraag over gezondheidsklachten. Geregeld is dit telefonisch af te handelen, maar soms is een bedrijfsbezoek gewenst. Hoe dat in z'n werk gaat leggen we uit van het eerste telefoon tot de definitieve uitslag.

De vragen die bij de Veekijker binnenkomen zijn vaak heel specifiek ('wat kan ik het beste insturen om *Brachyspira* te onderzoeken?'), maar kunnen ook een stuk algemener zijn ('de uitval bij gespeende biggen bij een van mijn klanten is aan de hoge kant; hoe kan ik dat probleem het beste benaderen?'). Soms is

het na een telefoontje gewenst dat een varkensdierenarts van GD samen met de eigen dierenarts van het bedrijf en eventueel een voorlichter een bedrijf bezoekt. In dit artikel geven we een voorbeeld hoe dat dan in zijn werk gaat.

Het telefoontje ...

Een dierenarts belt vanwege een probleem op een zeugenbedrijf met te veel doodgeboren biggen. De klacht bestaat al langer en in de loop der tijd zijn uiteenlopende adviezen gegeven en deels opgevolgd; zonder succes. De dierenarts wil graag dat de problemen eens goed geanalyseerd worden tijdens een bedrijfsbezoek samen met de voervoorlichter. ►

Wat is precies het probleem?

'Te veel doodgeboren biggen' is nog steeds een vrij algemene beschrijving. Net zoals 'de klacht bestaat al lang'. Daarom willen we graag weten om hoeveel doodgeboren biggen het gaat en hoe lang de klacht precies bestaat. In dit voorbeeld was er al meer dan twee jaar sprake van een probleem en was het gemiddeld aantal doodgeboren biggen per worp in die tijd tussen de 1,8 en 2,0.

Nauwkeurig doorvragen

Om goed te begrijpen wat de achtergrond van de gezondheidsklachten is, is het belangrijk nauwkeurig door te vragen. Daarbij is een gezonde dosis achterdocht nodig. Vaak geeft men sociaal gewenste antwoorden of zijn herinneringen behoorlijk selectief. In ons voorbeeld was het aantal doodgeboren al veel langer iets verhoogd, maar was het de laatste twee jaar fors doorgestegen waarbij het maandgemiddelde vaak boven de 2,0 uitkwam. In dezelfde periode was de zeugenstapel substantieel uitgebreid en was de genetische achtergrond van de zeugen veranderd naar hoogproductieve zeugen.

Mogelijke oorzaken

Alvorens in detail verder te zoeken naar de oorzaken, is het handig om een lijstje te maken van mogelijke oorzaken. Dan is het een kwestie van afstrepen tot de meest waarschijnlijk oorzaak overblijft. De mogelijke oorzaken van te veel doodgeboren biggen zijn:

1. infecties van zeug (onder andere PRRS, Parvo en Circovirus);
2. geboorteproblemen en traag werpen;
3. intoxicaties (bijvoorbeeld mestgasen en nitriet in vuile waterleidingen);
4. voeding (voergift in relatie tot geboortegewicht);
5. stressfactoren (onrust, slecht stalklimaat en ontbreken nestmateriaal);
6. zeugfactoren (leeftijdsopbouw, zeugenlijn en beerkeuze).

Wegstrepen

Aangezien de klachten al (ruim) twee jaar bestonden, liggen infectieziekten of vergiftigingen niet erg voor de hand. Dergelijke oorzaken geven meestal korte tijd vrij heftige problemen. Tegen

infecties bouwen dieren na een tijdje afweer op, waardoor de klachten verminderen. Vergiftigingen houden evenmin vaak lang aan. Daarbij zouden bovendien waarschijnlijk ook andere, veel ernstiger klachten ontstaan. Denk aan verwerpers en zelfs sterfte van zeugen. Daarvan was in dit geval geen sprake. Zeugfactoren en stress spelen altijd een rol. Precies doorvragen naar de gang van zaken rondom werpen en het beoordelen van de leeftijdsopbouw en zeugenlijn geeft een goede indruk of deze factoren meespelen of zelfs het probleem verergeren. In dit geval waren de zeugen hoogproductief, kregen ze grote tomen en bestond er dus een verhoogd risico op doodgeboorte.

Focus

In ons voorbeeld ligt de focus op (de duur van) het geboorteprocès en op aspecten van de voeding. Volgens de zeugenhouder verliep de geboorte vaak vrij traag en was het regelmatig nodig om in te grijpen met oxytocine. Traag werpen resulteert vaak in zuurstoftekort bij de laat geboren biggen. Om het geboorteprocès goed in beeld te krijgen, is het noodzakelijk de duur van het geboorteprocès precies te registreren.

Even voorstellen: het Veekijkerteam Varken

Theo Geudeke

Houdt zich als dierenarts binnen GD bezig met stofwisselingsziekten, meldingsplichtige ziekten, reproductie en monitoring.

Linda Peeters

Houdt zich als dierenarts binnen GD bezig met monitoring, salmonella en spijsvertering.

Tom Duinhof

Houdt zich als dierenarts binnen GD bezig met infectieziekten (PRRS), ademhalingsziekten en monitoring.

Heeft u ook een diergezondheidsvraag waar u antwoord op wilt? Het Veekijkerteam staat graag voor u klaar. U kunt onze dierenartsen bereiken via 0900-7100000, optie 2.

Wat is een goed geboortegewicht voor biggen?

1. Gemiddeld geboortegewicht: $(TG + 5)/TG$ (TG = totale toomgrootte).
Dus bij een toom van 18 biggen zou het gemiddelde gewicht ongeveer $23/18 = 1,28$ kg moeten zijn.
2. Percentage biggen lichter dan 1,0 kg: maximaal 15 procent.
3. Spreiding van het geboortegewicht: maximaal 20 procent.
Voldoet een toom aan alle drie de voorwaarden? Dan is het qua gewicht(sverdeling) een goede toom.

Zeugenkaarten bieden hierin een uitkomst: hierop noteert u precies welke aantallen biggen er op welke tijdstippen worden geboren. De voeding heeft invloed op de geboortegewichten en op de spreiding daarin. Voordat u iets verandert aan de voeding, is het verstandig een aantal tomen biggen individueel te wegen om de spreiding in geboortegewichten te beoordelen. Te lichte biggen lopen een veel grotere kans niet te overleven. Niet alleen tijdens de geboorte, maar ook in de periode daarna.

Nader onderzoek

Uit de nadere inventarisatie bleek dat de geboortegewichten niet te laag waren (zie kader). Wel bleek dat het werpen erg traag verliep: gemiddeld ruim zes uur. Dit kan mede het gevolg zijn van chronische stress. Daarom is het belangrijk stressfactoren te inventariseren, waaronder onrust rond het werpen. Traag werpen kan ook komen door stofwisselingsproblemen, bijvoorbeeld met de calciumstofwisseling en de eiwit- en energievoorziening. Daarvoor zijn bloedtesten beschikbaar. Uit dat onderzoek bleek dat vooral twijfels waren over een goede energie-opname kort voor het werpen en in mindere mate over de calciumstofwisseling.

Adviezen: 'evidence based'

De adviezen die hieruit voortvloeiden waren in eerste instantie gericht op de voeding vlak voor het werpen: niet te kort voor werpen overschakelen van drachtvoer naar lactovoer en vóór het werpen in het kraamhok driemaal daags voeren. Ten slotte is een goede controle van de watergift belangrijk; een matige voeropname hangt vaak samen met een matige wateropname.

En nu?

Het is belangrijk duidelijk af te spreken wat de vervolgstappen zijn. Wat moet er gebeuren en wanneer? Ga na op welke termijn de maatregelen effect moeten hebben en evalueer dat dan ook. Op deze manier kunt u bijtijds bijsturen. ■